

ELINTARVIKEKETJUN KAUPPATAPALAUTAKUNTA

LAUSUNTO 19.4.2021

Viite: diaarinumero 8492/12.00.01/2020

Elintarvikemarkkinavaltuutettu on 26.3.2021 päivätyllä kirjeellä pyytänyt elintarvikeketjun kauppatapalautakunnan lausuntoa aiheesta ”Suositus sopimusten päättämismenettelyistä”. Lautakunta kiittää valtuutettua lausuntopyynnöstä ja lausuu seuraavaa:

Elintarvikeketjun kauppatapalautakunnan tehtävä

Elintarvikeketjun kauppatapalautakunta on elintarvikealan järjestöjen perustama ja rahoittama itsesääntelytoimielin, joka toimii Keskuskauppakamarin yhteydessä. Lautakunnan tehtävänä on antaa lausuntoja siitä, onko tiettyä elintarvikealan toimijan menettelyä pidettävä hyvän kauppatapan vastaisena. Lautakunta voi antaa ennakkolausuntoja suunnitellusta menettelystä.

Lisäksi lautakunta voi antaa yleisiä hyvää kauppatapaa koskevia suosituksia, kehittää alan eettisiä periaatteita, osallistua hyvää kauppatapaa edistäviin keskustelu- ja koulutustilaisuuksiin sekä edistää muutoinkin hyvää kauppatapaa elintarvikealalla. Lautakunta ei anna lausuntoja siitä, onko menettely lainvastaista. Lautakunnan lausunnot ja ennakkolausunnot ovat suositusluonteisia. Toiminnallisesti lautakunta on itsenäinen ja riippumaton.

Lisäksi elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 5.2 §:ssä säädetään seuraavaa: ”Elintarvikemarkkinavaltuutettu antaa elintarvikeketjun toimintaan liittyviä suosituksia, lausuntoja ja ehdotuksia sekä tiedottaa ja neuvoo elintarvikeketjun toimijoita hyvistä liiketavoista. Valtuutetun on ennen suosituksen antamista pyydettävä lausuntoa elintarvikeketjun itsesääntelyelimeltä.”. Mainitulla itsesääntelyelimellä tarkoitetaan elintarvikeketjun kauppatapalautakuntaa.

Lautakunnan lakiin perustuva tehtävä lausunnon antajana

Elintarvikemarkkinavaltuutetun lausuntopyyntö 26.3.2021 perustuu siihen, että elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 5.2 §:ssä edellytetään, että elintarvikemarkkinavaltuutetun on ennen suosituksen antamista pyydettävä lausuntoa elintarvikeketjun kauppatapalautakunnalta.

Hallituksen esityksessä HE 121/2018 vp sivulla 55 todetaan lautakunnan lausunnon osalta seuraavaa:

”--Koska myös elintarvikemarkkinavaltuutettu voisi antaa suosituksia, tulisi valtuutetun päällekkäisen ja mahdollisesti ristiriitaisen toiminnan välttämiseksi pyytää ennen suosituksen antamista lausunto elintarvikeketjun kauppatapalautakunnalta--”

Ottaen huomioon hallituksen esityksessä mainitut seikat lautakunta tulkitsee, että lautakunnalle annetun lausumismahdollisuuden tehtävänä on turvata, ettei elintarvikemarkkinavaltuutetun tuleva suositus ole ristiriidassa

- 1) lautakunnan aikaisempien kannanottojen (suositusten, lausuntojen ja ennakkolausuntojen) kanssa;
- 2) lautakunnassa vireillä olevien tapausten ja niistä annettavien kannanottojen kanssa; ja
- 3) lautakunnan muutoin tiedossa olevien seikkojen kanssa.

Lautakunnan lausunnot ja ennakkolausunnot ovat luottamuksellisia. Suositukset puolestaan ovat julkisia ja ne on julkaistu lautakunnan verkkosivustolla <https://kauppakamari.fi/palvelut/elintarvikeketjun-kauppatapalautakunta/>.

Jos lautakunta havaitsee ristiriitaa elintarvikemarkkinavaltuutetun suositusluonnoksen ja lautakunnan kannanottojen tai muiden lautakunnan tiedossa olevien seikkojen välillä, lautakunta kiinnittää elintarvikemarkkinavaltuutetun huomiota havaitsemaansa ristiriitaan.

Edellä todetun perusteella lautakunnan lausumismahdollisuuden tarkoitus ei ole, että lautakunta lausunnossaan ryhtyisi ottamaan yleisesti ja yksityiskohtaisesti kantaa siihen, millaisen elintarvikemarkkinavaltuutetun antaman suosituksen tulisi sisällöltään olla.

Lautakunnan suositukset

Elintarvikeketjun kauppatapalautakunta on antanut seuraavat suositukset:

- Säilyvyysaikaa koskeva sopimusehto päivittäistavarakaupan sopimuksissa (10.11.2017)
- Kirjalliset sopimukset ja sopimusten yksipuolinen muuttaminen (23.1.2018)
- Kannanotto valikoimajaksoista (7.5.2018)
- Elintarvikkeen raaka-aineen alkuperän merkitseminen (27.6.2019)
- Heikomman sopijaosapuolen suoja (13.12.2019)
- Suullisen sopimuksen muuttaminen (20.11.2020)

Ristiriitaisuudet

Elintarvikeketjun kauppatapalautakunta toteaa, että elintarvikemarkkinavaltuutetun suositusluonnos on pitkä ja siinä on eri kohdissa käsitelty sellaisia seikkoja, joita lautakunta on käsitellyt muun muassa suosituksissaan 23.1.2018 ja 20.11.2020. Toisaalta joitakin sopimuksen irtisanomisen kannalta relevantteja lautakunnan suosituksia ei ole otettu lainkaan huomioon. Ottaen huomioon elintarvikemarkkinavaltuutetun suositusluonnoksen luonne lautakunta joutuu lausumaan useimmista havainnoistaan varsin yleisellä tasolla.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu on suositusluonnoksen sivulla kolme viitannut lautakunnan suositukseen 23.1.2018 ja hyvän kauppatavan periaatteisiin, jotka Euroopan komissio ja elintarvikeketjun EU-järjestöt ovat hyväksyneet vuonna 2011. Tältä osin lautakunta toteaa, että elintarvikealan järjestöjen Supply Chain Initiative -toiminta on loppunut ja hyvän kauppatavan periaatteita ei sen vuoksi enää päivitetä. Tästä syystä lautakunta on päättänyt, että hyvän kauppatavan periaatteet ovat lautakunnan omassa arvioinnissa muiden oikeuslähteiden ohella vain yksi seikka, joka otetaan huomioon, kun tietyn menettelyn hyvän kauppatavan mukaisuutta arvioidaan.

Lisäksi lautakunta kiinnittää elintarvikemarkkinavaltuutetun huomiota siihen, että lautakunnan sääntöjen 1 kohta on muuttunut 1.1.2021 lukien. Se kuuluu nyt seuraavasti: ”--Sen tehtävänä on antaa lausuntoja siitä, onko tiettyä elintarvikealan toimijan menettelyä pidettävä hyvän kauppatavan vastaisena.--” Aiemmin säännöissä ollut viittaus hyvän kauppatavan periaatteisiin on poistettu.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun suositusluonnoksen sivulla yksi kolmannessa kappaleessa todetaan seuraavaa: ”Selvitysten ja saatujen tietojen perusteella on myös käynyt ilmi, ettei osapuolten välillä ole usein laadittu kirjallista sopimusta. Sopimuksia tehdään usein suullisesti tai sopimusta ei välttämättä ole lainkaan.”.

Lautakunta kiinnittää elintarvikemarkkinavaltuutetun huomiota siihen, että lautakunta on suosituksessaan 23.1.20218 lausunut muun ohella seuraavaa:

Suomen sopimusoikeudellisen lainsäädännön lähtökohtana on, että sopimus syntyy tarjouksesta ja siihen annetusta hyväksytystä vastauksesta. Tällöin sopimus voi syntyä esimerkiksi kirjeenvaihdolla tai sähköpostiviestien vaihdolla. Sopimus voi kuitenkin syntyä myös monilla muilla tavoin esimerkiksi tekemällä kirjallinen asiakirja tai suullisesti sopimalla. Sopimus voi syntyä myös hiljaisesti eli konkludenttisesti siten, että asianosaiset alkavat käydä keskenään kauppaa määrittelemättä erikseen sopimusehtoja. Esimerkiksi jos tuottaja toimittaa kaupalle 2 000 kiloa perunoita ja kauppa ottaa ne vastaan, on kyseessä tuottajan ja kaupan välinen sopimussuhde, vaikka mitään erillisiä tahdonilmaisuja ei olisi vaihdettu. Näin ollen sellainen väite, että asianosaisten välillä ei tällaisessa tilanteessa olisi sopimusta, ei ole oikeudellisesti pätevä. Aina, kun asianosasten välillä tapahtuu vaihdantaa, on heidän välillään oikeudellisesti arvioiden sopimussuhde.

Lautakunta ei siis tunnista suositusluonnoksessa kuvattua tilannetta, jossa osapuolten välillä ei olisi lainkaan sopimusta.

Elintarvikevaltuutettu on suositusluonnoksen sivulla kolme referoinut lautakunnan suosituksia. Lautakunta toteaa, ettei referoitu teksti anna oikean sisältöistä kuvaa lautakunnan suosituksista. Lautakunta korostaa, ettei sen suosituksia tule referoida elintarvikemarkkinavaltuutetun suosituksessa, vaan niihin on viitattava kokonaisuutena, esimerkiksi lautakunnan verkkosivujen asianomaiseen kohtaan johtavalla linkillä.

Jos valtuutettu katsoo, että sen on kuitenkin poikkeuksellisesti syytä viitata lautakunnan suosituksen tiettyyn yksittäiseen kohtaan, kysymyksessä oleva kohta on siteerattava sanatarkasti, jottei lautakunnan suosituksen sisällöstä anneta viranomaisen suosituksessa virheellistä kuvaa. Tulee myös ottaa huomioon, että myös yksittäinen sanatarkka siteeraus voi antaa harhaanjohtavan kuvan lautakunnan suosituksesta, jos samassa asiayhteydessä jätetään kertomatta muita asian arvioinnin kannalta olennaisia seikkoja.

Jos elintarvikemarkkinavaltuutettu haluaa tukeutua lautakunnan suositukseen, lautakunta katsoo tarkoituksenmukaisimmaksi menettelytavaksi sen, että elintarvikemarkkinavaltuutettu viittaa lautakunnan suositukseen ja vahvistaa sen omaksi tulkintalinjakseen.

Lautakunta kiinnittää elintarvikemarkkinavaltuutetun huomiota siihen, ettei suositusluonnoksessa ole käsitelty irtisanomisenkin kannalta sellaisia olennaisia kysymyksiä, kuten heikomman

sopimusosapuolen suojaamisen periaate ja sopimusoikeuteen kuuluvaa lojaliteettiperiaate. Mainittuja kysymyksiä on käsitelty esimerkiksi lautakunnan suosituksessa 13.12.2019.

Lautakunta toteaa lisäksi, että jos elintarvikemarkkinavaltuutetun suosituksessa viitataan lautakunnan suositukseen, lautakunnan suositus on yksilöitävä vähintään suosituksen nimellä tai antopäivämäärällä, koska joinakin vuosina lautakunta on antanut useamman kuin yhden suosituksen.

Lautakunnassa vireillä olevat asiat

Lautakunta toteaa, ettei sillä tällä hetkellä ole lausunto- tai suositusasioita käsiteltävänä.

Muut mahdolliset asiat

Lautakunnalla ei ole lausuttavaa.

Elintarvikemarkkinavaltuutetun kysymykset

Elintarvikemarkkinavaltuutettu on lisäksi pyytänyt lautakuntaa lausumaan erityisesti seuraavista kysymyksistä.

- 1. Voiko suositus olla ongelmallinen, jos se koskee kaikkia elintarvikemarkkinalainsäädännön soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia?*
- 2. Tulisiko suosituksen olla yleinen, kaikkia sektoreita koskeva vai tulisiko se rajata tietyn sektorin toimijoita koskevaksi?*
- 3. Mitä suullisten sopimusten päättämismenettelyistä tulisi lausua?*
- 4. Tulisiko sopimuksen purkamisen ja irtisanomisen välisistä eroista lausua tarkemmin? Selvitysten perusteella toimijat käyttävät käsitteitä sekaisin.*
- 5. Tulisiko kohtuullisen irtisanomisajan pituuden määrittelyperusteita ja niiden vaikutuksia havainnollistaa esimerkein?*

Lautakunta sen aikaisempien kannanottojen perusteella katsoo, ettei sillä ole täydennettävää mainittujen kysymysten osalta. Lautakunta jättää nämä seikat elintarvikemarkkinavaltuutetun harkintaan.

Lopuksi

Lautakunnalle toimitetussa suositusluonnoksessa on lukuisia virkkeitä, jotka ovat tulkinnanvaraisia. Lautakunta rohkaisee elintarvikemarkkinavaltuutettua laatimaan suosituksensa siten, että suositus on harkittu, tiivis ja selkeä niin juridisestikin kuin kielellisestikin.

Lautakunta huomauttaa, että suosituksesta on syytä poistaa alaviittaukset 1-2, joissa lähteeksi on mainittu Keskuskauppakamari. Mainitut tekstit eivät ole Keskuskauppakamarin verkkosivuilta tai sen julkaisuista, vaan lähteenä on käytetty jonkin toisen tahon julkaisua.

Lisäksi lautakunta toivoo, että elintarvikemarkkinavaltuutettu jatkossa toimittaa suosituksenluonnoksensa lautakunnalle lausuttavaksi mahdollisimman valmiiksi hiottuun muotoon laadittuna.

Asian käsittelyyn ovat osallistuneet elintarvikeketjun kauppapalautakunnan puheenjohtaja professori Veikko Vahtera ja jäsenet varatuomari Risto Airikkala, emeritusprofessori Niklas Bruun, oikeustieteen tohtori Kirsi-Maria Halonen, insinööri Ilkka Mäkelä, toimitusjohtaja Hannu Pellinen ja oikeustieteen tohtori Kari-Pekka Syrjä.

Veikko Vahtera
puheenjohtaja

Paula Paloranta
sihteeri